

Sygn. akt III AUa 72/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 października 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Jolanta Hawryszko (spr.)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 13 października 2021 r. w S.

sprawy M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.

o rekompensatę

na skutek apelacji ubezpieczonej

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 16 grudnia 2020 r., sygn. akt VI U 619/20

oddala apelację.

	Jolanta Hawryszko	
--	-------------------	--

Sygn. akt III AUa 72/21

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. decyzją z 14 września 2020 r., (...), po rozpatrzeniu wniosku ubezpieczonej M. S. z 6 lipca 2020, odmówił przyznania prawa do rekompensaty.

Ubezpieczona wniosła odwołanie od decyzji, domagając się zmiany i przyznania prawa do emerytury z rekompensatą, podnosząc że z przedłożonego zaświadczenia jednoznacznie wynika, że w okresie od 1.09.1979 do 31.08.1998 się stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała pracę na stanowisku technika dentystycznego, tj. na stanowisku wymienionym w wykazie A, dział IV, poz. 17 wg załącznika wykazu prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze rozporządzenia Rady Ministrów z 07.02.1983 roku.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim wyrokiem z 16 grudnia 2020 r. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że M. S., ur. (...), od 1.09.1979 do 31.07.2003 była zatrudniona w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w K.. W okresie od 1.09.1979 do 31.08.1998 była zatrudniona na stanowisku technika

dentystycznego, stale oraz w pełnym wymiarze czasu pracy. Do obowiązków ubezpieczonej należało naprawianie protez, modelowanie w wosku, wykonywanie aparatów ortodontycznych, wykonywanie odlewów i ich szlifowanie. Do pracy wykorzystywała gipsy, akryle, stal, pumeksy. Przy szlifowaniu stali w powietrzu unosiły się opiłki, a przy szlifowaniu akrylu powstawał pył. W pomieszczeniach gdzie obrabiało się protezy były wyciągi, w innych były małe kratki wentylacyjne. Jako ochronę pracownicy wykorzystywali, fartuchy, przyłbice i maseczki, lecz bez filtrów ochronnych. Pracę wykonywano ręcznie. Ubezpieczona pracowała od godziny 7.00 do 15.00. Każdy z techników miał miesięczną normę pracy. Państwowy Terenowy Inspektor Sanitarny w D. decyzją z 8.04.1998 stwierdził u M. S. „zawodowe uczuleniowe zapalenie skóry rąk” jako chorobę zawodową wymienioną pod pozycją 10 wykazu, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 18.11.1983 r. w sprawie chorób zawodowych.

Sąd Okręgowy nie uwzględnił odwołania i wyjaśnił, że, zgodnie z art. 21 ust. 1 i 2 ustawy z 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U.2018. poz. 1924.; dalej jako ustawa), rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej, wynoszący co najmniej 15 lat. Zgodnie zaś z art. 23 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach pomostowych, ustalenie prawa do rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę. Rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy emerytalnej. Zgodnie z powyższym Sąd I instancji wymienił przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, tj. 1/ utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę we wcześniejszym wieku emerytalnym w związku z wygaśnięciem po 31.12.2008 - w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31.12.1948, a przed dniem 1.01.1969 - podstawy prawnej przewidującej takie uprawnienie; 2/ niespełnienie przez ubezpieczonego warunków do nabycia prawa do emerytury pomostowej; 3/ legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej; 4/ nieuzyskanie przez ubezpieczonego prawa do emerytury według zasad przewidzianych w ustawie emerytalnej. Prawo do rekompensaty mają osoby urodzone po 1948, które przed dniem 1.01.2009 wykonywały przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy emerytalnej. Przy ustalaniu tego okresu stosuje się analogiczne zasady, jak dla wcześniejszej emerytury na podstawie art. 32 ustawy emerytalnej, a za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się zaś pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (art. 32 ust. 2 ustawy). Rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki zatrudnienia w warunkach szczególnych, ustala się na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8 poz.43 ze zm.). Okres pracy w warunkach szczególnych stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. Przy czym legitymowanie się określoną treścią świadectwa pracy nie wpływa na wynik postępowania sądowego. Co prawda świadectwo stwarza domniemanie faktyczne, które z racji tego, iż jest dokumentem prywatnym pozwala przeprowadzić postępowanie dowodowe ponad wskazane w nim okoliczności. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem treść świadectwa pracy oraz świadectwa pracy w szczególnych warunkach może podlegać weryfikacji. Dokonana przez pracodawcę w świadectwie pracy w szczególnych warunkach ocena charakteru zatrudnienia pracownika nie jest dla sądu wiążąca, dokument ten podlega co do swojej wiarygodności i mocy dowodowej takiej samej ocenie, jak każdy inny dowód. Świadectwo pracy jako dowód z dokumentu prywatnego nie ma natomiast silniejszej mocy dowodowej niż dowód z zeznań świadków lub z przesłuchania stron (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5.10.2011, II UK 43/11 LEX nr 1108484).

Sąd Okręgowy uznał, że w spornym okresie skarżąca pracowała jako technik dentystyczny przy produkcji i naprawie protez, tym niemniej brak podstaw aby przyjąć, że były to prace w warunkach szczególnych. Sąd Okręgowy nie podzielił argumentacji ubezpieczonej i przyjął, że wskazywany, jako podstawa zaliczenia pracy technika dentystycznego pracy w warunkach szczególnych, Dział IV wykazu A rozporządzenia odnosi się do branży przemysłu chemicznego, a nie wszelkich prac, które mają jakikolwiek związek z procesami chemicznymi. W tym kontekście powinny być też interpretowane rodzaje stanowisk zaliczonych do wymienionego działu. Choć istnieje możliwość, aby jeden zakład

pracy posiadał kilka profili działalności, z czego część stanowiła jedynie działalność poboczną, to taka sytuacja nie miała miejsca w niniejszej sprawie. Niewątpliwie bowiem praca techników dentystycznych w zakładzie opieki zdrowotnej nie może być zakwalifikowana do przemysłu chemicznego, lecz jest ściśle związana z działalnością medyczną. Świadczy o tym nie tylko skala wytwórstwa, ale również specyfika wykonywanych czynności. Praca technika dentystycznego ma charakter jednostkowy (protezy wykonywane są pojedynczo) i precyzyjny, pozwalający na ograniczenie kontaktu ze szkodliwymi substancjami do minimum. Nie można zatem rozpatrywać, czy praca technika dentystycznego stanowi pracę w szkodliwych warunkach przez pryzmat stanowisk wyszczególnionych w dziale IV wykazu A – w chemii. W konsekwencji Sąd I instancji uznał, że ubezpieczona, pracując na stanowisku technika dentystycznego w służbie zdrowia, nie była narażona na czynniki szkodliwe, wynikające z tych samych procesów technologicznych, na które narażeni byli pracownicy w branży chemicznej, co sprawia, że nie można było uznać, iż ubezpieczona pracowała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy produkcji i przetwórstwie żywic i tworzyw sztucznych bądź produkcji surowców, półproduktów i środków pomocniczych stosowanych do produkcji i przetwórstwa żywic i tworzyw sztucznych, a nawet gdyby przyjąć, że zaliczenie pracy technika dentystycznego do działu IV wykazu A jest możliwe, to żaden z rodzajów prac tam wymienionych nie odpowiada charakterowi pracy wykonywanej przez ubezpieczoną, gdyż bez wątplenia nie zajmowała się produkcją żadnych z wymienionych wyżej substancji, a jedynie wykorzystywała niektóre z nich przy tworzeniu protez, czyli gotowych już produktów. Czynności wykonywane, związane w istocie z obróbką, nie stanowiły również przetwórstwa żywic i tworzyw sztucznych, bowiem istotą przetwórstwa jest produkcja gotowych wyrobów na skalę przemysłową. Wprawdzie finalnie ubezpieczona wytwarzała protezy dentystyczne z akrylu, jednak do jej obowiązków należały także inne czynności opisane w stanie faktycznym, związane z wytwarzaniem odlewów gipsowych, obróbką modeli gipsowych, gotowaniem i polerowaniem protez, a także wytwarzaniem mostów, koron. Ponadto ubezpieczona w trakcie zeznań wyraźnie przyznała, że w procesie produkcji nie używano żywic. W ocenie sądu, praca z gipsem, wypełniająca znaczną część obowiązków przy wytworzeniu protezy, aczkolwiek nie pozbawiona elementów narażenia zdrowia na szkodliwy pył, nie jest pracą przy przetwarzaniu żywic, podobnie jak praca z materiałami metalowymi. Także praca przy użyciu wosku nie jest "produkcją" wosków lub woskoli. Innymi słowy Sąd orzekający stwierdził, że praca przy "przetwórstwie żywic" nie wypełniała pełnej dniówki roboczej wnioskodawczyni, a tylko wtedy można byłoby zakładać, że wykonywała pracę tak samo obciążającą organizm procesami technologicznymi, jak "w chemii".

Ubezpieczona nie spełnia przesłanek do nabycia prawa do emerytury z rekompensatą, gdyż nie można zakwalifikować czynności wykonywanych przez nią w ramach zatrudnienia w spornym okresie do prac wymienionych pod poz. 17 działu IV wykazu A, a skoro praca odpowiadająca zajęciom technika dentystycznego nie została również ujęta w żadnym innym miejscu wykazu A ani też wykazu B, to nie może zostać uznana za pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia.

Apelację od wyroku złożyła ubezpieczona i zarzuciła rozstrzygnięciu naruszenie art 233 § 1 k.p.c. przez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów sprowadzające się do uznania, że praca wykonywana przez ubezpieczoną różniła się od warunków pracy wykonywanej na stanowiskach związanych z produkcją i przetwórstwem tworzyw sztucznych oraz naruszenie art 32 ust 2 ustawy z 17 grudnia 1998 o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez błędną wykładnię, co doprowadziło do przyjęcia, że praca wykonywana przez ubezpieczoną nie była pracą w szczególnych warunkach. Ubezpieczona wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie jej prawa do rekompensaty. W uzasadnieniu wskazała, że sąd orzekający nie wziął pod uwagę treści zeznań świadków jak i treści przesłuchania ubezpieczonej, którzy wskazali na szkodliwe warunki pracy w pomieszczeniach, w których unosił się szkodliwy pył powstający przy obróbce akrylu, podczas gdy wskazywali oni również na brak skutecznych środków ochrony osobistej oraz niewłaściwe wyposażenie pomieszczeń, w których praca była wykonywana. Na poparcie swoich twierdzeń ubezpieczona wskazała wyroki Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 05.09.2013, III AUa 263/13 i Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 6.03.2013, III AUa 1243/12, w których praca na stanowisku technika dentystycznego została uznana za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach.

Sąd Apelacyjny rozważył sprawę i uznał, że apelacja jest niezasadna.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy, rozstrzygając czy odwołująca spełnia warunki niezbędne do nabycia prawa do rekompensaty, o której mowa w art. 21 ustawy z 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tj. Dz.U. z 2017r. poz.664), przeprowadził niezbędne postępowanie dowodowe, a w ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c. Sąd Okręgowy nie popełnił uchybień w zakresie ustalania faktów, ani też ich kwalifikacji prawnej. Sąd Apelacyjny w całości aprobuje ustalenia i ocenę prawą Sądu Okręgowego.

Trafnie zważył Sąd I instancji, że stosownie do treści art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli posiada okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Istotny jest fakt, że w wykazie A - prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego - stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w dziale IV zatytułowanym W chemii pod pozycją 17 wskazano: produkcję i przetwórstwo żywic i tworzyw sztucznych oraz produkcję surowców, półproduktów i środków pomocniczych stosowanych do ich produkcji i przetwórstwa, produkcję wosków i woskoli. Z kolei w dziale XII zatytułowanym W służbie zdrowia i opiece społecznej pod pozycją 2 wskazano: prace w zespołach operacyjnych dyscyplin zabiegowych oraz prace lekarzy stomatologów, nie wymieniono pracy techników dentystycznych, zatem nie istnieją podstawy do stwierdzenia, że odwołująca wykonywała pracę w szczególnych warunkach w okresie od 1.09.1979 do 31.08.1998.

W odniesieniu do argumentacji apelacji, Sąd Apelacyjny wyjaśnia, że okoliczność, iż w pomieszczeniach, w których wykonywana była praca unosił się szkodliwy pył powstający przy obróbce akrylu, pracownicy nie posiadali skutecznych środków ochrony osobistej, a praca była wykonywana w narażeniu na oddziaływanie szkodliwych warunków, pozostaje bez wpływu na treść rozstrzygnięcia. Wyjaśnienia wymaga, że praca w warunkach szkodliwych nie jest tożsama z pracą w szczególnych warunkach. W świetle art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych konieczne jest nadto, aby ta praca była równocześnie pracą o znacznej uciążliwości, a takie zostały rodzajowo wymienione w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Oznacza to, że pracą o znacznej szkodliwości dla zdrowia i o znacznym stopniu uciążliwości dla osoby, która nie wykonuje jako podstawowych prac wymienionych w wykazie A, stanowiącym załącznik do ww. rozporządzenia, są wyłącznie czynności zgodne z wykazem, nie zaś wykonywanie jakichś innych prac, choćby w tych samych szkodliwych warunkach (por. wyrok Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2014 r., I UK 388/13, LEX nr 1464690). Przekonanie pracownika, że praca w pomieszczeniach o dużym zapyleniu, czy inne niedogodności towarzyszące wykonywaniu przez niego czynności pracowniczych, nie są wystarczające do uznania takiej pracy za pracę w szczególnych warunkach. Tym bardziej, że z zeznań ubezpieczonej i przesłuchanych w sprawie świadków jednoznacznie wynika, że prócz wytwarzania protez dentystycznych z akrylu, ubezpieczona realizowała także szereg innych czynności związanych z wytwarzaniem odlewów gipsowych i ich obróbką, gotowaniem i polerowaniem protez, a także wytwarzaniem mostów i koron. Nie można skutecznie prawnie wiązać pracy wykonywanej w służbie zdrowia, polegającej na wykonywaniu protez dentystycznych i ich naprawy, z pracami przy produkcji i przetwórstwie żywic i tworzyw sztucznych w chemii. Poza tym, zaakcentowania wymaga, że wbrew sugestiom ubezpieczonej, fizycznie nie jest możliwe, by pył akrylowy unosił się w pomieszczeniu nieprzerwanie przez cały czas pracy, zaś z drugiej strony, by praca mogła zostać uznana za wykonywaną w warunkach szczególnych w rozumieniu prawnym, musi być realizowana w pełnym wymiarze czasu pracy i stale właśnie w warunkach szczególnych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy trafnie uznał, że wnioskodawczyni nie wykazała okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wynoszącego co najmniej 15 lat, zatem nie przysługuje jej prawo do rekompensaty. Ponadto należy zaznaczyć, że Sąd Apelacyjny, przez wzgląd na powyższą ocenę prawną, nie podzielił argumentacji zawartej w przytoczonych w apelacji orzeczeniach Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie i Sądu Apelacyjnego w Poznaniu. Orzeczenia te zapadły bez mała dziesięć lat temu, a praktyka orzecznicza ewoluowała w kierunku ścisłej interpretacji prawa ze względu na szczególny, nie powszechny, charakter świadczenia.

Mając zatem na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie przepisu art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpieczonej.

Jolanta Hawryszko